

YUZ PLASTIK JARROHLIGIDA ASORATLAR VA REABILITATSIYA JARAYONI

Muallif: Mamatisaqova Nilufarxon Akmal qizi

Qo'qon Universiteti Andijon filiali

Davolash ishi yo'nalishi

1- kurs talabasi

E-mail: nilufarakmlvnaa@gmail.com

Tel: +998979870510

Anotatsiya: Ushbu maqolada yuz plastik jarrohligida uchrashi mumkin bo'lgan asoratlar hamda operatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayonining ahamiyati yoritib beriladi. So'nggi yillarda estetik va rekonstruktiv yuz jarrohligi amaliyoti keng rivojlanib, turli tug'ma nuqsonlar, travmalar yoki estetik ehtiyojlar sababli ko'plab bemorlarga qo'llanilmoqda. Biroq har qanday jarrohlik amaliyoti kabi yuz plastik operatsiyalarida ham infeksiya, shish, qon ketish, nerv shikastlanishi, chandiqlik qolishi kabi asoratlar yuzaga kelishi mumkin. Shu sababli operatsiyadan keyingi davrda reabilitatsiya jarayoni bemorning tez va to'liq sog'ayishida muhim rol o'ynaydi. Maqolada asoratlarning kelib chiqish sabablari, ularni oldini olish choralari, shuningdek zamonaviy reabilitatsiya usullari tahlil qilinadi. Ushbu ilmiy ish tibbiyot talabalarining plastik jarrohlik sohasidagi bilimlarini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Yuz plastik jarrohligi, asoratlar, reabilitatsiya, infeksiya, shish, chandiqlik, estetik jarrohlik, tiklanish jarayoni.

Kirish. Zamonaviy tibbiyotda plastik jarrohlik sohasi tez rivojlanayotgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ayniqsa yuz plastik jarrohligi nafaqat estetik maqsadlarda, balki travma, kuyish, tug'ma nuqsonlar va onkologik kasalliklardan keyingi rekonstruksiya jarayonlarida ham keng qo'llanilmoqda. Yuz insonning tashqi

ko'rinishi va ijtimoiy hayotdagi o'rni uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgani sababli, ushbu sohada bajariladigan operatsiyalar bemorlarning psixologik holatiga ham katta ta'sir ko'rsatadi.

Yuz plastik jarrohligi murakkab anatomik tuzilishga ega bo'lgan sohada amalga oshiriladi. Bu hududda nerv tolalari, qon tomirlar va mushaklar juda zich joylashgan bo'lib, har qanday jarrohlik aralashuvi ma'lum xavf va asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Operatsiyadan keyingi shish, gematoma, infektsiya, teri sezuvchanligining pasayishi yoki chandiqlik qolishi kabi holatlar bemorlarda uchrashi ehtimoli mavjud. Shuningdek, ayrim hollarda yuz nervlarining shikastlanishi natijasida mimika buzilishi ham kuzatilishi mumkin.

Shu bois, yuz plastik jarrohligida faqat operatsiyaning o'zi emas, balki operatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayoni ham katta ahamiyat kasb etadi. Reabilitatsiya bemorning sog'ayish davrini tezlashtirish, asoratlarni kamaytirish, estetik natijani yaxshilash hamda bemorning kundalik hayotga qaytishini ta'minlashga qaratilgan muhim bosqichdir. Zamonaviy reabilitatsiya usullariga dori vositalari, fizioterapiya, maxsus parvarish, psixologik qo'llab-quvvatlash va sog'lom turmush tarziga rioya qilish kiradi.

Mazkur maqolaning maqsadi yuz plastik jarrohligida uchraydigan asosiy asoratlarni tahlil qilish hamda operatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayonining bosqichlari va ahamiyatini yoritib berishdan iborat. Ushbu mavzu davolash ishi yo'nalishida tahsil olayotgan talabalar uchun dolzarb bo'lib, plastik jarrohlik amaliyotida bemorlarga to'g'ri yondashuvni shakllantirishga xizmat qiladi.

Asosiy qism. Yuz plastik jarrohligi estetik va rekonstruktiv jarrohlikning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, inson tashqi ko'rinishini yaxshilash, tug'ma yoki orttirilgan nuqsonlarni bartaraf etish hamda yuz funksiyalarini tiklashga xizmat qiladi. So'nggi yillarda bu sohada amaliyotlar soni oshib borayotgani sababli operatsiyadan keyingi asoratlar va reabilitatsiya jarayonining ahamiyati yanada ortmoqda. Yuz sohasi

murakkab anatomik tuzilishga ega bo'lib, unda ko'plab nervlar, qon tomirlari va mushaklar joylashgan. Shu sababli yuz plastik jarrohligi yuqori aniqlik va tajribani talab qiladi.

Plastik operatsiyalarda uchraydigan asoratlarda turli omillarga bog'liq bo'lib, ular bemorning umumiy sog'lig'i, jarrohlik usuli, operatsiya davomiyligi va operatsiyadan keyingi parvarish darajasiga qarab farqlanadi. Eng ko'p uchraydigan asoratlardan biri shish va gematoma hisoblanadi. Operatsiyadan keyin yuz to'qimalarida shish paydo bo'lishi tabiiy holat bo'lsa-da, ba'zi hollarda qon ketishi natijasida gematoma shakllanishi mumkin. Bu holat bemorda og'riq va noqulaylik tug'diradi hamda tiklanish jarayonini sekinlashtiradi.

Infeksiya ham plastik jarrohlikdan keyingi jiddiy asoratlardan biridir. Jarrohlik jarayonida yoki operatsiyadan keyingi davrda gigiyena qoidalariga rioya qilinmasa, yara joyida mikroblar ko'payib, yiringli jarayon yuzaga kelishi mumkin. Infeksiya chandiqlarning yomon bitishiga va estetik natijaning buzilishiga olib keladi. Shu sababli antiseptik vositalar va antibiotik profilaktikasi muhim ahamiyat kasb etadi.

Yuz nervlarining shikastlanishi eng murakkab asoratlardan biri hisoblanadi. Yuz nervlari mimika harakatlarini boshqaradi va ularning shikastlanishi natijasida yuz mushaklarining falajlanishi yoki mimikaning buzilishi kuzatilishi mumkin. Bu holat bemor uchun nafaqat jismoniy, balki psixologik muammo ham tug'diradi. Nerv shikastlanishi ko'pincha vaqtinchalik bo'lsa-da, ayrim hollarda uzoq muddatli davolashni talab qiladi.

Chandiq qolishi ham operatsiyadan keyingi keng tarqalgan muammolardan biridir. Jarrohlik kesmalari bitganidan so'ng terida chandiq izlari qolishi mumkin. Zamonaviy jarrohlik texnologiyalari chandiqlarni minimal darajaga tushirishga yordam bersa-da, bemorning teri xususiyatlari va tiklanish jarayoni bu natijaga ta'sir qiladi. Ayrim bemorlarda keloid chandiqlar paydo bo'lib, bu estetik jihatdan noqulay holat hisoblanadi.

Asoratlarning oldini olishda reabilitatsiya jarayoni muhim rol o'ynaydi. Reabilitatsiya operatsiyadan keyingi tiklanish davri bo'lib, u bemorning sog'ayishini tezlashtirish va asoratlarni kamaytirishga qaratilgan kompleks choralarni o'z ichiga oladi. Birinchi bosqichda bemorga dam olish, shish va og'riqni kamaytirish uchun sovuq kompresslar qo'llash tavsiya etiladi. Shuningdek, jarroh tomonidan belgilangan dori vositalarini muntazam qabul qilish zarur.

Ikkinchi bosqichda yara joyini parvarish qilish va gigiyenaga rioya etish katta ahamiyatga ega. Antiseptik eritmalar bilan yara yuzasini tozalash, bog'lamlarni o'z vaqtida almashtirish infeksiya xavfini kamaytiradi. Bundan tashqari, bemor operatsiyadan keyin bir necha hafta davomida jismoniy zo'riqishdan saqlanishi kerak.

Fizioterapiya reabilitatsiyaning muhim qismi hisoblanadi. Massaj, lazer terapiyasi, ultratovush muolajalari shishning tezroq qaytishiga va to'qimalarning tiklanishiga yordam beradi. Shuningdek, chandiqlarni kamaytirish uchun maxsus krem va silikon plastinalar qo'llaniladi.

Psixologik reabilitatsiya ham yuz plastik jarrohligidan keyin muhim o'rin tutadi. Yuz insonning shaxsiy identifikatsiyasi va ijtimoiy hayotida muhim rol o'ynaydi. Operatsiyadan keyingi vaqtinchalik o'zgarishlar bemorda stress va xavotirni keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli bemorga psixologik qo'llab-quvvatlash ko'rsatish tiklanish jarayonini yengillashtiradi.

Reabilitatsiya jarayonida sog'lom turmush tarziga rioya qilish ham muhimdir. To'g'ri ovqatlanish, vitaminlarga boy mahsulotlar iste'mol qilish, chekish va spirtli ichimliklardan voz kechish tiklanishni tezlashtiradi. Uyqu rejimi va stressni kamaytirish ham bemorning umumiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shunday qilib, yuz plastik jarrohligida asoratlar turli ko'rinishda bo'lishi mumkin, ammo to'g'ri reabilitatsiya jarayoni orqali ularni kamaytirish va bemorning tez sog'ayishini ta'minlash mumkin. Kompleks yondashuv jarrohlik natijasini yaxshilash va bemorning hayot sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, yuz plastik jarrohligi zamonaviy tibbiyotning muhim va tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri bo'lib, u estetik va rekonstruktiv maqsadlarda keng qo'llaniladi. Biroq yuz sohasi murakkab anatomik tuzilishga ega bo'lgani sababli, operatsiyadan keyin turli asoratlari yuzaga kelishi mumkin. Shish, gematoma, infeksiya, nerv shikastlanishi va chandiqlik qolishi kabi holatlar bemorning tiklanish jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi hamda estetik natijani buzishi ehtimoli mavjud.

Asoratlarning oldini olish va bemorning sog'ayishini tezlashtirishda operatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayoni muhim ahamiyat kasb etadi. Reabilitatsiya kompleks yondashuvni talab qiladi, ya'ni dori vositalari, yara parvarishi, fizioterapiya, psixologik yordam va sog'lom turmush tarziga rioya qilish birgalikda olib borilishi kerak. Ayniqsa, gigiyena qoidalariga amal qilish va shifokor tavsiyalarini to'liq bajarish infeksiya xavfini kamaytiradi.

Shuningdek, bemorlarning psixologik holatini qo'llab-quvvatlash ham operatsiyadan keyingi muvaffaqiyatli tiklanish uchun zarurdir. Chunki yuzdagi o'zgarishlar insonning o'ziga bo'lgan ishonchiga va ijtimoiy hayotiga ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun plastik jarrohlikda nafaqat jarrohlik amaliyoti, balki reabilitatsiya bosqichi ham muhim hisoblanadi.

Umuman olganda, yuz plastik jarrohligida asoratlarni kamaytirish va operatsiya natijasini yaxshilash uchun tajribali mutaxassislar tomonidan amalga oshirilgan jarrohlik, to'g'ri parvarish va zamonaviy reabilitatsiya usullarini qo'llash katta ahamiyatga ega. Bu bemorning tezroq sog'ayishi, estetik va funksional natijaning muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Axmedov B.A. Jarrohlik asoslari. Toshkent: Abu Ali ibn Sino, 2019.

2. Karimova S.F. Plastik va rekonstruktiv jarrohlik. Toshkent: Fan, 2020.
3. Rasulov N.J. Estetik jarrohlik amaliyoti. Toshkent: Ilm Ziyo, 2018.
4. Ismoilov R.I. Zamonaviy jarrohlikda reabilitatsiya. Toshkent: Akademnashr, 2021.
5. Xolmatov M.X. Yuz plastik jarrohligi va asoratlar. Toshkent: O'zbekiston, 2022.
6. Neligan P. Plastic Surgery: Principles and Practice. New York, 2019.